

UDC 371.134:355.23:343.8(477)

DOI: 10.34671/SCH.BSR.2019.0304.0004

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

© 2019

ORCID:0000-0002-5062-3789

Scopus ID: 57208032016

Аніщенко Вікторія Олександрівна, кандидат технічних наук, доцент;
професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін

Академія Державної пенітенціарної служби

(14000, Україна, Київ, вулиця Гонча, 34, e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)

Анотація. Реформування пенітенціарної системи України, створення нових структурних підрозділів Міністерства юстиції України, в тому числі Державної кримінально-виконавчої служби України, та потреби забезпечення якості освіти з врахуванням міжнародних вимог зумовлюють розроблення й реалізацію нових моделей професійної підготовки пенітенціарних кадрів. Новий вектор розвитку професійної освіти майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України базується на інтелектуальному розвитку особистості, забезпеченні тісного взаємозв'язку науки і практики, підготовці пенітенціаріїв із поглибленими теоретичними знаннями та практичними навичками. Повноцінна реалізація завдань якісної професійної освіти майбутніх фахівців пенітенціарної системи можлива за умови визначення шляхів формування сучасних професійних компетентностей. Питання вдосконалення професійної освіти на основі компетентнісного підходу з урахуванням тенденцій оновлення менеджменту організації освітнього процесу, логіки вибору методів викладання та навчання, інформатизації освіти знаходиться в колі уваги як вітчизняних, так і закордонних науковців та практиків галузі права, педагогіки та психології. *Метою дослідження є визначення на основі процесуально-логічного підходу шляхів вдосконалення системи освіти та формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв України в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Методологія.* Під час проведення дослідження були використані загальнотеоретичні методи: аналіз і синтез педагогічної, філософської, психологічної літератури з проблеми дослідження, а також узагальнення наявних теоретичних підходів для формування універсальних тверджень про суть та особливості освіти майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України. *Наукова новизна.* Запропонована модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України та розкриті основні шляхи її запровадження в організацію освітнього процесу в заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Висновки.* Проведене дослідження не вичерпує всіх питань професійно-логічних аспектів формування професійних компетентностей та загальної ступеневої професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України. Результати даного дослідження свідчать про необхідність своєчасного вдосконалення підходів до організації освітнього процесу, створення специфічних особливостей освітнього середовища, оновлення методології практико-орієнтованого навчання, форм та методів розвитку інтелектуального рівня й критичного мислення майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України, набуття ними сучасних професійних компетентностей. Розглянувши науково-практичні основи процесів розвитку особистості (оптації, адаптації, інтерналізації та актуалізації особистості), виділивши основні процесуально-логічні аспекти формування особистості та врахувавши вимоги до побудови сучасного інформаційно-інтелектуального середовища освіти у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання, запропонована концептуальна модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутнього офіцера Державної кримінально-виконавчої служби України, а також оптимальні шляхи для створення умов функціонування цієї моделі під час навчання та формування сучасних професійних компетентностей фахівців пенітенціарної сфери.

Ключові слова: оптація поведінки, адаптація поведінки, інтерналізація особистості, актуалізація властивостей особистості, інтелектуалізація системи освіти, освітнє інформаційно-інтелектуальне середовище, професійні компетентності.

PROCEDURAL AND LOGICAL ASPECTS OF PROFESSIONAL EDUCATION OF FUTURE OFFICERS OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE

© 2019

Anishchenko Viktoria Oleksandrivna, PhD in Engineering sciences, associate professor;
professor of the department of pedagogy and Humanities

Academy of the State Penitentiary Service of Ukraine

(14000, Ukraine, Kyiv, St. Honcha, 34, e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)

Abstract. The reform of the penitentiary system of Ukraine, the creation of new structural units of the Ministry of Justice of Ukraine, including the State Criminal and Executive Service (hereinafter – SCES) of Ukraine, and the need to ensure the education quality to international requirements lead to the development and implementation of new models of professional training for penitentiary staff. The new vector of professional development of future SCES officers is based on the intellectual development of the individual, ensuring the close interconnection of science and practice, training of penitentiary officers who will have advanced theoretical knowledge and practical skills formed during the training period. The full realization of the tasks of qualitative professional education of future specialists of the penitentiary system is possible in a term of determination the ways of modern professional competencies formation. The issue of improving professional education based on a competent approach, taking into account the tendencies of management updating of the educational process organization, the logic of choice of teaching and learning methods, informatization of education is in the attention of both domestic and foreign scientists and practitioners of law, pedagogy and psychology. *The purpose of the study* is the determination, based on the procedural and logical approach, of improving the education system and formation of professional competencies of future penitentiary officers of Ukraine in higher educational institutions with specific training conditions. *Methodology.* During the research such general theoretical methods were used: analysis and synthesis of pedagogical, philosophical, psychological literature on the problem of the research, as well as generalization of the existing theoretical approaches to form universal statements about the essence and peculiarities of education of future SCES officers of Ukraine. *Scientific novelty.* The model of intellectualization of the system of professional education of future SCES officers of Ukraine is offered; the main ways of its introduction into the organization of the educational process in the higher educational institutions with specific training conditions are revealed. *Conclusions.* The study does not include all the issues of professional and logical aspects of professional competencies formation and general degree professional education

of future SCES officers of Ukraine. The results of the research indicate the need for timely improvement of approaches to the organization of the educational process, the creation of specific features of the educational environment, updating the methodology of practice-oriented training, forms and methods of development of the intellectual level and critical thinking of future SCES officers, their acquisition of modern professional competencies. Having considered the scientific and practical bases of personal development processes (optation, adaptations, internalization and actualization of personality), and also having highlighted the main procedural and logical aspects of personal formation and taking into account the requirements for building a modern information and intellectual environment of education in a higher educational institution with specific training conditions, the conceptual model of intellectualization of professional education system of the future SCES officer of Ukraine is offered with the optimal ways for creation the conditions of model functioning during training and also formation of modern professional competencies of the penitentiary specialists.

Keywords: optation of behavior, adaptation of behavior, internalization of personality, actualization of personal features, intellectualization of the education system, educational information and intellectual environment, professional competencies.

ПРОЦЕССУАЛЬНО-ЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

© 2019

Анищенко Виктория Александровна, кандидат технических наук, доцент;
профессор кафедры педагогики и гуманитарных дисциплин
Академия Государственной пенитенциарной службы
(14000, Украина, Киев, улица Гончая, 34, e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)

Аннотация. Реформирование пенитенциарной системы Украины, создание новых структурных подразделений Министерства юстиции Украины, в том числе Государственной уголовно-исполнительной службы Украины, и потребности обеспечения качества образования с учетом международных требований обуславливают разработку и реализацию новых моделей профессиональной подготовки пенитенциарных кадров. Новый вектор развития профессионального образования будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины основывается на интеллектуальном развитии личности, обеспечении тесной взаимосвязи науки и практики, подготовки пенитенциариев с углубленными теоретическими знаниями и практическими навыками. Полноценная реализация задач качественного профессионального образования будущих специалистов пенитенциарной системы возможна при условии определения путей формирования современных профессиональных компетентностей. Вопросы усовершенствования профессионального образования на основе компетентностного подхода с учетом тенденций обновления менеджмента организации образовательного процесса, логики выбора методов преподавания и обучения, информатизации образования находятся во внимании как отечественных, так и зарубежных ученых и практиков в области права, педагогики и психологии. *Целью исследования* является определение на основе процессуально-логического подхода путей усовершенствования системы образования и формирования профессиональных компетентностей будущих офицеров-пенитенциариев Украины в учреждениях высшего образования со специфическими условиями обучения. *Методология.* В процессе проведения исследования были использованы общетеоретические методы: анализ и синтез педагогической, философской, психологической литературы по проблемам исследования, а также обобщение имеющихся теоретических подходов для формирования универсальных утверждений о сущности и особенностях образования будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины. *Научная новизна.* Предложена модель интеллектуализации системы профессионального образования будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины и раскрыты основные пути ее внедрения в организацию образовательного процесса в учреждениях высшего образования со специфическими условиями обучения. *Выводы.* Проведенное исследование не исчерпывает всех вопросов профессионально-логических аспектов формирования профессиональных компетентностей и общего ступенчатого профессионального образования будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины. Результаты данного исследования свидетельствуют о необходимости своевременного усовершенствования подходов к организации образовательного процесса, создании специфических особенностей образовательной среды, обновления методологии практико-ориентированного обучения, форм и методов развития интеллектуального уровня и критического мышления будущих офицеров Государственной уголовно-исполнительной службы Украины, приобретения ими современных профессиональных компетентностей. Рассмотрев научно-практические основы процессов развития личности (оптации, адаптации, интернализации и актуализации личности), выделив основные процессуально-логические аспекты формирования личности и используя требования к построению информационно-интеллектуальной среды образования в учреждении высшего образования со специфическими условиями обучения, предложена концептуальная модель интеллектуализации системы профессионального образования будущего офицера Государственной уголовно-исполнительной службы Украины, а также оптимальные пути для создания условий функционирования данной модели в период обучения и формирования современных профессиональных компетентностей специалистов пенитенциарной сферы.

Ключевые слова: оптация поведения, адаптация поведения, интернализация личности, актуализация свойств личности, интеллектуализация системы образования, образовательная информационно-интеллектуальная среда, профессиональные компетентности.

А) ВВЕДЕННЯ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Процеси оновлення освіти і змінення вектору розвитку та реформування пенітенціарної системи України [1] тісно пов'язані між собою і вимагають певного переосмислення накопиченого педагогічного досвіду щодо системи професійної ступеневої освіти майбутніх та діючих офіцерів ДКВС України. Дійсно процес формування професійних компетентностей має комплексний характер та охоплює інтелектуальний, культурний, професійний розвиток особистості курсантів, що

вимагає від системи ступеневої професійної освіти своєчасного вдосконалення з метою одночасного формування майбутнього фахівця пенітенціарної сфери і як інтелектуально всебічно розвиненої людини, і як професіонала своєї кваліфікаційної службової діяльності та гідного громадянина своєї країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких обґрунтовується автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проблеми професійної освіти та формування професійних компетентностей фахівців різних сфер діяльності, у тому числі пенітенціарної сфери, до-

сліджувалися вченими різних країн та напрямків науки, а саме Дж. Макгакіном [2], Э. Койлом [3], А. Либлінгом [4], Д. Прайсом [4], Г. Шеффером [4], В. Болотовим [5], І. Зимньою [6], О. Торічним [7], В. Синьовим [8], О. Тогочинським [9] та багатьма іншими. Організації освітнього процесу відповідно до вимог інформатизації вітчизняної освіти, застосуванню інтерактивних методів навчання і вдосконаленню освітнього середовища закладів вищої освіти присвятили наукові праці К. Джонсон [10], П. Реста [11], Г. Драйден [12], Дж. Вос [12], А. Вербицький [13], М. Кларін [14], А. Біда [15], І. Голубцова [16], А. Кучеренко [17], О. Пехота [18], О. Пометун [19], Е. Федорчук [20] та ін. Проте у дослідженнях вказаних авторів зазначена проблема розглядається аспектно.

Обґрунтування актуальності дослідження. Варто констатувати, що здійснення якісної підготовки майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби (далі – ДКВС) України має відбуватися у площині розвитку їх інтелектуального капіталу та набуття практико-орієнтованих знань, вмінь та навичок, мотивації щодо оволодіння тонкощами майбутньої службової квазіпрофесійної діяльності. Саме особливості цієї діяльності впливають на ефективність пенітенціарної системи, що є віддзеркаленням рівня культури, соціального розвитку певного суспільства та його безпеки. Тому питання процесуально-логічного підходу щодо формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів ДКВС України є актуальними.

Б) МЕТОДОЛОГІЯ

Формування цілей статті. Визначити на основі процесуально-логічного підходу шляхи вдосконалення системи освіти та формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв України в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Постановка завдання. Для досягнення мети дослідження були поставлені такі завдання: виявити основні фактори, що впливають на формування рівня інтелектуального розвитку особистості; визначити методологічні засади, що суттєво сприяють формуванню сучасних професійних компетентностей майбутніх офіцерів ДКВС України; створити концептуальну модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутніх пенітенціаріїв.

Методи, методики та технології, що використовуються. Під час проведення дослідження були використані загальнотеоретичні методи: аналіз і синтез педагогічної, філософської, психологічної літератури з проблеми дослідження, а також узагальнення наявних теоретичних підходів для формування універсальних тверджень про суть та особливості освіти майбутніх офіцерів ДКВС України.

В) РЕЗУЛЬТАТИ

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасний світ є стрімким, інформатизованим, швидко змінює певні вимоги до компетентностей фахівців різних галузей суспільної діяльності людини, в тому числі до майбутніх офіцерів ДКВС України.

Головним завданням системи ступеневої фахової підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України є не тільки здобуття ними певних професійних знань, вмінь та навичок, але й формування у них стійкого особистого розвитку протягом як всього періоду навчання, так і подальшого життя та становлення їх як особистості, професіоналів та гідних громадян своєї країни.

З метою розробки моделі професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України важливим є встановлення процесуально-логічних зв'язків між особистим розвитком людини та загальною інтелектуалізацією та інформатизацією процесу освіти у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

У загальному вигляді результатами процесів індивідуалізації та індивідуалізації людини крізь призму їх Балканско научно обозрение. 2019. Т. 3. № 4(6)

системного розвитку й освіти є:

- оптація поведінки, що є вираженою мірою поєднання реактивних і активних поведінкових компонентів, що репрезентують індивідуальні властивості людини у структурі особистості, перш за все, її психічну організацію;

- адаптація поведінки, що встановлюється в межах індивідуального стилю поведінки людини, та формується в результаті педагогічних дій і напрямків в освітньому процесі та отримання спеціальних знань; саме знання грають вирішальну роль у процесі суб'єктивізації особистості та суттєво впливають на систему можливостей самопізнання й переосмислення власної природи буття, що складає потенційну основу людської поведінки (тут має місце вплив реактивних і активних індивідуальних компонентів поведінки людини – темперамент і характер);

- інтерналізація особистості – продукт рефлексії особистості, умова її суб'єктивізації; виступає мірою саморегуляції поведінки людини та визначається мотиваційною складовою (міра та вид внутрішніх та зовнішніх мотивів) у системах «людина – людина», «людина – суспільство», «розвиток – досягнення». Отже інтерналізація виступає як мотиваційна векторна складова, мисленнєво-утворююча основа процесів самоосвіти людини. Особистість, як суб'єкт, є особистістю, яка репрезентована у певне психологічне утворення, тобто мотивацію. Враховуючи стадії оптації та адаптації можна стверджувати, що особистість, як індивід, формується темпераментом, а особистість, як індивідуальність, конструється характером. На процес об'єктивізації особистості впливають темперамент, характер і мотивація у різних ступенях своєї взаємної компенсації та доповнення, у результаті чого внутрішні умови освіти особистості об'єднуються із зовнішніми умовами. Це супроводжується переломленням зовнішнього і внутрішнього станів поведінкових характеристик людини (її активних та реактивних компонентів) та виявляє саме ті з них, які стають мотивами поведінки та актуалізованими властивостями особистості. Однак повне логічне завершення системи освіти людини, як особистості, отримує у процесі об'єктивізації її взаємопов'язаних характеристик;

- інтеграція (актуалізація властивостей особистості) – продукт та умова процесу об'єктивізації, що виражається мірою реалізації людського потенціалу у змісті всіх видів діяльності та протягом всього життя людини. Актуалізація особистості є психологічним базисом соціалізації людини. Саме через актуалізацію реалізується можливість соціальної та професійної інтеграції людини у систему суспільного розвитку праці. Соціальна адаптація людини на стадії інтеграції (актуалізації властивостей особистості) її освіти є опосередкованою, передбачає набуття особистістю самої себе за допомогою особистих якостей розумової та фізичної праці, що виступають як засоби процесу об'єктивізації. До того ж, на цій стадії мають суттєвий вплив на освіту особистості її талант і геніальність (вони доповнюють темперамент, характер і мотивацію, вже сформовані до цієї стадії у особистості). Талант і геніальність сприяють швидкості актуалізації особистості за наявності умов і форм становлення самореалізації та саморозвитку як такої діяльності, що є соціально й професійно значущою. Отже, можна зазначити, що здатності не обмежуються оволодінням деяких знань, навичок та вмінь, а й, взагалі, до оволодіння певними функціями. Здатності, як вищі психологічні функції, оформлюються у міжособистому спілкуванні, причому, змінюючи та трансформуючи собою всі особистісні макрохарактеристики (темперамент, характер, мотивацію), які виникли раніше у особистості. Система освіти і соціалізація людини є відображенням одночасно протікаючих процесів суб'єктивізації та об'єктивізації.

Індивідуальні характеристики в структурі особистості відображають природу людини, дозволяють виявити

ті загальні критерії, за якими людина встановлює взаємозв'язок із суспільством, а також виокремити певну специфіку потреб та властивостей (темпераменту і характеру) людини.

Людина є суб'єктом трудової діяльності, процесу пізнання, спілкування, освіти (самоосвіти), культурно-історичних подій, що теж впливає на унікальність кожної людини (суб'єктивне вираження особистості). Зміст актуалізованого потенціалу людини є відображенням її об'єктивного вираження у соціально-професійному самовизначенні людини. Спільно суб'єктивне та об'єктивне самовизначення особистості є віддзеркаленням рівня соціального, культурного розвитку людського суспільства, його соціально-психологічної організації, розумово-інтелектуальної функції кожного члена суспільства.

Отже, розвиток мислення людини це процес, що може бути представлений логічним квадратом суспільних відносин, що має певний вплив на формування та розвиток особистості у суб'єктивному та об'єктивному сенсі. Особистість у процесах освіти, пізнання, саморозвитку є системою, що складається з таких підсистем як: психологічні категорії; властивості особистості; макрохарактеристики людини. Дослідження кожної з підсистем дає можливість переконання у повноті системного опису кожного з компонентів (складових характеристик) особистості та виявлення спільності об'єктів різної природи – індивідуальних характеристик людини.

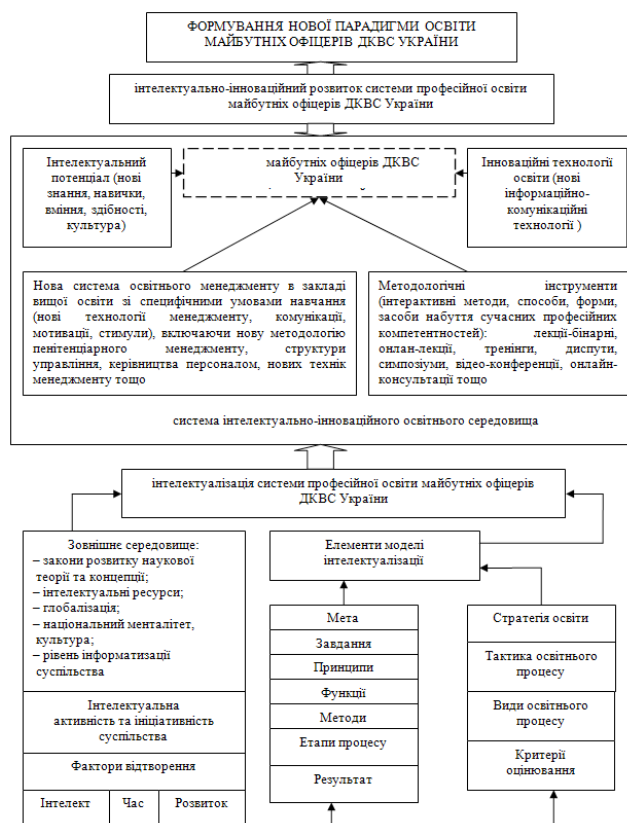
Логіка процесу освіти будь-якої людини повинна відображати стратегію її розвитку, подальшого існування у суспільстві. Все вище викладене повинно бути враховано для побудови сучасного процесу освіти та виховання, певної моделі професійної підготовки майбутнього офіцера ДКВС України. Саме освітнє середовище підготовки майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв повинно відповідати законам логіки процесу формування їх як особистостей і людей, які глибоко розуміють власну природу, суб'єктивно-об'єктивні причини та зміст процесу інтелектуального розвитку всього суспільства та себе як його частину та професіонала, який повинен бути вмотивованим на досягнення вершин професіоналізму та освіти протягом життя.

Виходячи з принципу системності освітнього процесу та законів логічного розвитку особистісних, індивідуальних характеристик і потенціалу майбутніх офіцерів ДКВС України, необхідно враховувати сучасні вимоги до набуття їх професійних компетентностей. Крізь призму певних моральних і культурних цінностей необхідно розглядати сутнісне наповнення навчальних програм і дисциплін професійного спрямування, що дасть змогу створити певне підґрунтя до формування моральних якостей та ціннісних орієнтирів для гідного виконання квазіпрофесійної службової діяльності. Логічне пов'язання тем різних навчальних дисциплін професійного спрямування сприятиме інтегруванню знань та досягненню дії системного підходу щодо формування певного набору сучасних професійних компетентностей майбутніх офіцерів ДКВС України в галузі кримінального права, кримінально процесуального права, кримінально виконавчого права, пенітенціарного менеджменту, пенітенціарної психології, пенітенціарної педагогіки, соціальної роботи із ув'язненими (контингентом установ виконання покарань, слідчих ізоляторів) та особами, які є суб'єктами пробації тощо. Поєднання гуманітарних знань з професійними знаннями створить базову основу для формування ціннісних орієнтирів майбутніх пенітенціаріїв і культури спілкування в системах «офіцер – офіцер», «офіцер – пенітенціарний персонал», «офіцер (або пенітенціарний персонал) – ув'язнені», рівня людяності та поваги, дотримання прав людини, моральності, самореалізації себе як гідного громадянина своєї країни. Такі якості для майбутнього офіцера ДКВС України є дуже важливими. Без них професійні знання, навички та вміння не мають сенсу. Ціннісні орієнтири, індивідуальна культура, високі моральні принципи, повага до будь-

якої людини, в тому числі до ув'язнених, є основою для досягнення головної мети всієї пенітенціарної системи – ресоціалізації осіб, які скоїли кримінальний злочин.

Застосовуючи знання процесів оптації, адаптації, інтерналізації та актуалізації особистості майбутнього офіцера ДКВС України, можна запропонувати певну концептуальну модель інтелектуалізації системи їх професійної освіти (малюнок 1), що базується на глибокому розумінні філософії сучасної освіти та виховання, психології особистості, процесах інформатизації шляхів здобуття професійних знань тощо.

Зробити представлену модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України дієвою на практиці можливо завдяки створенню у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання системи сучасного інформаційно-інтелектуального освітнього середовища. Таке середовище освіти має базуватися на наступних вимогах:

Малюнок 1– Концептуальна модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України

* складено автором

– майбутнього офіцера ДКВС України необхідно залучати до активної пізнавальної діяльності в процесі набуття певних знань, вмінь та навичок, оскільки тільки завдяки їй людина пізнає оточуючий світ та розвиває власний інтелектуальний потенціал;

– для підвищення рівня пізнавальної діяльності необхідно ретельно підходити до вибору форм організації навчального процесу, спрямовувати його на інтеграцію циклу професійних науково-навчальних дисциплін;

– поле дії пізнавальної діяльності необхідно розширювати шляхом застосування нових інтерактивних практико-орієнтовних форм та методів поряд з традиційними методами набуття знань, вмінь та навичок, що надасть можливість майбутнім фахівцям пенітенціарної сфери вивчати особливості реальних об'єктів (установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, технічних та технологічних пристроїв оперативно-тактичної дії та оперативного-розшукової

діяльності), умов та процесів пенітенціарної системи тощо;

– необхідно розвивати критичне мислення шляхом вдосконалення методології проведення практичних, семінарських занять, самостійної роботи та науково-дослідної діяльності (запровадження практико-орієнтованих кейсів, ситуаційно-проблематичних завдань із використанням знань логіки, алгоритмічного інструменту проведення певних видів аналітичних та розрахункових завдань тощо);

– з метою задоволення інтелектуальних потреб майбутніх офіцерів ДКВС України потрібно створювати та надавати у вільне використання дидактичні матеріали нового покоління – електронні видання (навчальні посібники, довідники, словники, робочі зошити тощо), що мають відповідати таким вимогам як: науковість, наочність, системність та логічна послідовність викладу навчального матеріалу, доступність та ін.;

– постійно вдосконалювати модель структури освітнього процесу, що включає методи викладання (інформаційно-повідомляючий, пояснювальний, пояснювально-спонукаючий, інструктивно-практичний та інші) та методи навчання (репродуктивний, продуктивно-практичний, частково-пошуковий, пошуковий або дослідницький);

– залучати найбільш активних і мотивованих на результат якісного навчання майбутніх офіцерів ДКВС України до системи самоуправління закладом вищої освіти, однієї зі складових системи освітнього менеджменту закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання; таке залучення, з одного боку, надає можливості здобути майбутнім фахівцям пенітенціарної сфери певні соціальні компетентності (навички створення комунікативних відносин, побудови комунікативного процесу, системи корпоративної культури тощо), а з іншого боку – керівному складу закладу вищої освіти врахувати думки та побажання осіб, які навчаються, щодо стану та якості освіти, можливостей задоволення їх потреб у інтелектуальному, творчому, спортивно-оздоровчому, культурному, виховному та інших напрямках розвитку особистості в період навчання.

Порівняння отриманих результатів з результатами у інших дослідженнях. Особистий розвиток людини з точки зору становлення основних її макрочарактеристик може бути представлений у вигляді певної структури з координаційними (вертикальними та горизонтальними) векторами формування самопізнання та пізнання. Подібна логічна схема розглянута в антропологічних теоріях І. Канта [21], Е. Еріксона [22]. Однак в їх працях зазначається, що самопізнання здійснюється за вертикальним напрямком у залежності від вікової стадії розвитку людини, а горизонтальний вектор у системі ієрархічної організації освіти майже не має змістовного визначення.

Г) ВИСНОВКИ

Висновки дослідження. Проведене дослідження не вичерпує всіх питань професійно-логічних аспектів формування професійних компетентностей та загальної ступеневої професійної освіти майбутніх офіцерів ДКВС України. Результати даного дослідження свідчать про необхідність своєчасного вдосконалення підходів до організації освітнього процесу, створення специфічних особливостей освітнього середовища, оновлення методології практико-орієнтованого навчання, форм та методів розвитку інтелектуального рівня й критичного мислення майбутніх офіцерів ДКВС України, набуття ними сучасних професійних компетентностей.

Розглянувши науково-практичні основи процесів розвитку особистості (оптації, адаптації, інтерналізації та актуалізації особистості), виділивши основні процесуально-логічні аспекти формування особистості та врахувавши вимоги до побудови сучасного інформаційно-інтелектуального середовища освіти у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання,

запропонована концептуальна модель інтелектуалізації системи професійної освіти майбутнього офіцера ДКВС України та оптимальні шляхи для створення умов функціонування цієї моделі під час навчання та формування сучасних професійних компетентностей фахівців пенітенціарної сфери.

Перспективи подальших досліджень цього напрямку. Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в розробці практичних процесуально-логічних дій для впровадження запропонованої моделі в систему професійної підготовки майбутніх офіцерів ДКВС України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80> (дата звернення 12.02.2019).
2. Макгакін Дж. Сучасний в'язничий менеджмент. Київ: К.І.С., 2017. 138 с.
3. Койл Э. Подход к управлению тюрьмой с позиций человека. Лондон: МЦТИ, 2002. 160 с. URL: <http://www.prisonstudies.org/russian.pdf>.
4. Либлинг А., Прайс Д., Шефер Г. Тюремный работник, «Рутледж», 2012 год, С. 163.
5. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе. Педагогика. 2003. № 10. С. 8–14.
6. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.
7. Торічний О. В. Потенціал інтерактивних технологій у формуванні фахової компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки, 2016. № 1. С. 186–198.
8. Синьов В. М. Підготовка спеціалістів для пенітенціарної системи. Проблеми пенітенціарної теорії і практики. 1996. № 1. С. 17–24.
9. Тогочинський О. М. Теорія і практика формування соціальної компетентності слухачів та курсантів вищих навчальних закладів МВС України: монографія. Чернігів: Видавництво «Десна Поліграф», 2015. 488 с.
10. Johnson K., Magusin E. Exploring the digital library. A guide for online teaching and learning. Jossey-Bass, 2005. 162 p.
11. Resta Paul (ed.). Information and Communication Technologies in Teacher Education. A Planning Guide. UNESCO: Division of Higher Education, 2002. 237 p.
12. Драйден Г., Вос Дж. Революція в обучении. Научить мир учиться по-новому. Москва: Парвинз, 2003. 670 с.
13. Вербицкий А. А. Активные методы обучения в высшей школе: контекстный подход. Москва: Высшая школа, 1991. 207 с.
14. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта). Рига: НПЦ «Эксперимент», 1995. 176 с.
15. Біда О. А. Сучасний стан проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах заочного навчання. Наука і освіта. 2013. № 1–2. С. 126–128.
16. Голубцова І. А. Особливості застосування інтерактивних технологій. Організація навчально-виховного процесу. 2007. № 9. С. 159–174.
17. Кучеренко А. А. Педагогічні основи вдосконалення професійної підготовки прикордонників в умовах службової діяльності: дис. ... канд пед. наук.: 13.00.04 / Нац. академія держ. прикордон. служби України. Хмельницький, 2005. 214 с.
18. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота та ін. Київ: А.С.К. 2001. 256 с.
19. Пометун О., Пирожченко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 135 с.
20. Сучасні педагогічні технології: навч.-метод. посіб. / автор-укладач Е. І. Федорчук. Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. 212 с.
21. Кант І. Критика практичного розуму. Київ: Юніверс, 2004. 240 с.
22. Ericson, E. Einsicht und Verantwortung; Frankfurt a. M. (1964) 1971. 267 p.